

Virtain Luonnonsuojeluyhdistys
Pihtisalmentie 522
34710 VASKIVESI

Suomenselän Lintutieteellinen Yhdistys ry
Flinkmannintie 34
63500 LEHTIMÄKI

Länsi-Suomen ympäristölupavirasto
PL 115

00231 HELSINKI

Asia

Muistus / Mielipide Vapo Oy:n Isonivan turvetuotantoa koskevasta ympäristölupahakemuksesta ja toiminnan aloittamisesta muutoksenhausta huolimatta, Virrat

Hakemuksen kohde

Vapo Oy on hakenut ympäristölupaa Virtain Isonivan 81,2 ha:n suuruisen turvetuotantoalueen ympäristövaikutuksille. Lisäksi yhtiö on hakenut lupaa aloittaa toiminta mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta. **Hankealue on lähes kokonaan luonnontilaista suota, ojittamatonta avointa nevaa ja rämettä.**

Valtioneuvoston päätös valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkistamisesta

Virtain Luonnonsuojeluyhdistys ja Suomenselän Lintutieteellinen Yhdistys (jäljempänä Yhdistykset) toteavat, että **Vapo Oy:n hakemus on vastoin valtioneuvoston päätöstä valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista.** Valtioneuvosto on 13 päivänä marraskuuta 2008 tarkistanut aikaisempaa päätöstään vuodelta 2000. Ote tarkistetusta tekstistä:

"Turpeenottoalueiksi varataan jo ojitettuja tai muuten luonnontilaltaan merkittävästi muuttuneita soita ja käytöstä poistettuja suopeltoja. Turpeenoton vaikutuksia on tarkasteltava valuma-alueittain ja otettava huomioon erityisesti suoluonnon monimuotoisuuden säilyttämisen ja muiden ympäristönäkökohtien sekä taloudellisuuden asettamat vaatimukset".

Ympäristövaikutusten arviointi

Isonivan suunnitellun turvetuotantoalueen pinta-ala on 81,2 ha. Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (YVA) annetun lain mukainen arviointiohjelma ei ole näin ollen pakollista. **Koska hanke kohdistuu luonnontilaiselle suolle ja on valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden vastainen, tulisi Yhdistysten mielestä Isonivan kohdalla soveltaa harkinnan varaista YVA-menettelyä ja keskeyttää hankkeen lupamenettely tarvittavaksi ajaksi.** Hakemuksessa esitetty ympäristöselvitys rajoittuu tarkastelemaan vain Havanganjärven valuma-aluetta. Yhdistykset toteavat, että tämä tarkastelun rajoittuneisuus johtaa väärin johtopäätöksiin lintulajien suotuisan suojelutason säilyttämisen arvioinnin kannalta.

Yhdistysten kokemusten mukaan turpeenoton vaikutuksia suoluonnon monimuotoisuuteen ja lintulajien suotuisan suojelutason säilyttämiseen on tarkasteltava riittävän laajojen aluekokonaisuuksien puitteissa. Esimerkiksi teeret kokoontuvat laajahkoilla avosoilla sijaitseville soidinpaikoilleen useiden kilometrien päästä riippumatta vesistöalueiden valuma-alerajoista.

Hakemusasiakirjojen mukaan 81,2 hehtaarin suuruisen **Isonvan linnustoa ja kasvillisuutta on selvitetty maastokäynneillä vain kahtena päivänä, kerran kesäkuussa ja kerran elokuussa vuonna 2004. Tämä on ehdottomasti liian vähäinen työpanos alueen kasvi- ja eläinlajiston inventoimiseksi ja arvottamiseksi.** Pelkästään linnuston asianmukainen kartoittaminen edellyttää selvästi suurempaa työpanosta ja ympäristöhallinnon soveltamien metodien käyttämistä.

EU:n direktiivit ja lintulajien suotuisan suojelutason säilyttäminen

Yhdistykset vaativat Isonvan ja suon lähiseutujen linnuston täydentäviä selvityksiä. Linnustonselvitykseen pitää tuotantoalueen lisäksi ottaa suon metsäinen reunavyöhyke sekä suunniteltujen laskeutusaltaiden ja tuotannon liitännäisalueiden alueet ja muut alueet, joihin toiminta voi vaikuttaa. Linnusto on arvioitava koealamenetelmällä vähintään neljällä eri laskentakerralla, jotka on tehtävä kerran huhtikuussa, kaksi kertaa toukokuussa ja kerran kesäkuussa. Koealojen valinnan kriteerit ja kattavuus on esitettävä arviointiselostuksessa. Virroilla nopeasti vähentyneen riekon reviierejä ei voi paikantaa kesällä. Oikea ajankohta riekon selvitykseen on maaliskuuhuhtikuu.

Arvioinnin pääpainon on oltava Lintudirektiivin liitteen I lajeissa sekä valtakunnallisesti ja alueellisesti uhanalaisissa lajeissa (Etelä-Suomessa esimerkiksi riekko), mutta on huomattava, että **EU:n lintudirektiivi (79/409 EEC) koskee kaikkien luonnonvaraisina elävien lintulajien suojelua** jäsenvaltioiden Eurooppaan kuuluvalla alueella, jossa perustamissopimusta sovelletaan.

Suomen kartaston yhtenäiskoordinaattiruuduilla 689:331 ja 690:331 sijaitsevat Virtain kaupungin alueella lännestä itään lukien **Pahkanevan** (luonnontilainen suo), **Pihtinevan** (turpeennostoalue) ja **Isonvan** (luonnontilainen suo) suoalueet. Vaikka Isoneva sijaitsee eri valuma-alueella kuin kaksi muuta mainittua suota, kaikkia niitä ja niiden välissä sijaitsevia alueita on tarkasteltava yhtenä kokonaisuutena lintulajien suotuisan suojelutason säilyttämisen kannalta.

Suomen lintuatlasaineistojen perusteella riekkokannat ovat romahtaneet 1. ja 2. lintuatlaksen (1974 - 1979 ja 1986 - 1989) ja käynnissä olevan 3. lintuatlasselvityksen (2006 -2010) välisenä aikana. Tämän kirjelmän liitteeksi otetun Lintuatlaskartan perusteella havaitaan, että Virtain kaupungin alueella on riekko löydetty pesivänä lajina vuosina 2006 - 2008 enää vain kahdelta 10x10 km yhtenäiskoordinaattiruudulta. Toinen näistä pesintäruuduista on sama, jolla Isoneva sijaitsee (690:331). **Yhdistykset toteavat, että Isonvan ottaminen turvetuotantoalueeksi uhkaa vakavasti riekon suotuisan suojelutason säilymistä.**

Lintudirektiivin 3. artiklan mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet kaikkien 1 Artiklassa tarkoitettujen lintulajien elinympäristöjen riittävän moninaisuuden ja laajuuden säilyttämiseksi, ylläpitämiseksi tai palauttamiseksi ennalleen. **Ympäristöluvan myöntäminen Isonvan turpeennostohankkeelle olisi vastoin direktiivin velvoittavaa säännöstä.**

Euroopan tuomioistuin on todennut langettavassa päätöksessään, että Artikla 3 vaatii jäsenmaita säilyttämään, ylläpitämään ja saattamaan ennalleen kaikkien luonnonvaraisten lintulajien elinympäristöjen riittävän moninaisuuden ja laajuuden. Nämä jäsenmaiden velvoitteet ovat voimassa jo ennen kuin mitään vähenemistä lin-

tujen määrissä on havaittu taikka mitään riskiä suojeluun lajin sukupuuttoon kuolem-
isesta on ilmentynyt. (C-355/90, Commission v. Spain - “Santoña Marshes”)

EY-tuomioistuin katsoi Irlannin nummiriekkoa koskevan tapauksen tuomiossaan, että
Irlanti rikkoi lintudirektiiviä, kun se ei huolehtinut nummiriekon elinympäristön
ylläpidosta, suojelusta ja hoidosta SPA-alueiden sisä- eikä niiden ulkopuolella. Sen
johdosta nummiriekkokanta oli supistunut merkittävästi Irlannin suoalueilla. (C-
117/00, Commission v. Ireland – “Owenduff-Nephin Bog Complex”)

Suomella on kansainvälinen vastuu tiettyjen lajien säilyttämisestä. Vastuu merkitsee
lähinnä, että lajin seuranta ja tutkimusta on tehostettava ja että lajin elinympäristö
tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa.

**Yhdistykset toteavat, että edellä selostetut EY-tuomioistuimen päätökset
asettavat Vapo Oy:n hakeman ympäristöluvan myöntämisen oikeudellisen
perusteen kokonaan kyseenalaiseksi.**

**Vaikka Vapo Oy:n käyttämä konsultti on kartoittanut linnustoa vain yhtenä
päivänä, voidaan Isonivan linnustollinen arvo todeta tulosten perusteella erittäin
merkittäväksi.** Konsultti oli havainnut Lintudirektiin listan lajeista joutsenen
(Suomen erityisvastuulaji), teeren (Suomen erityisvastuulaji, silmällä pidettävä laji),
kurjen (Suomen erityisvastuulaji), kapustarinnan, valkoviklon (Suomen
erityisvastuulaji), liron (Suomen erityisvastuulaji), käen (silmällä pidettävä laji),
palokärjen ja tiltaltin (vaarantunut). Suomenselän Lintutieteellinen Yhdistys on lisäksi
löytänyt Isonivalta Atlas-kartoituksessa vuonna 2008 metson (silmällä pidettävä laji)
ja pyyn (silmällä pidettävä laji). Helmikuussa 2008 todettiin Isonivan teerikanta
vahvaksi.

**Yhdistykset toteavat, että Vapo Oy:n tilaama ympäristöselvitys vähättelee
Isonivan merkitystä ja luonnonsuojelullista arvoa.**

Vapo Oy:n teettämässä selvityksessä on jäänyt kokonaan selvittämättä **Isonivan
merkitys maakotkan saalistusalueena** (metsähallitus toteuttaa tämän lajin
istutusprojektia lähialueella Virroilla) **ja muuttolintujen (kuten kahlaajien) muuton
aikaisena levähdysalueena.**

Selvitykset selkärangattomista eläinlajeista

**Yhdistykset pitävät välttämättömänä, että Isonivan päiväperhosfaunasta on
tehtävä asiantuntija-arvio.** Selvityksessä on kiinnitettävä huomiota muun muassa
silmälläpidettäviin, vaarantuneisiin ja uhanalaisiin lajeihin. Kuivatusvesien uomista ja
niiden purkupaikoista pitää selvittää vesihyönteiset esimerkiksi täplälampikorento,
joka on Luontodirektiivin liitteessä IV (a) mainittu laji. Arvioinnin pääpainon on
oltava em. liitteen lajeissa sekä muissa valtakunnallisesti uhanalaisissa lajeissa.
Arvioinnissa on selvitettävä turvetuotannon kuormituksen, tuotannon poikkeusolojen
ja riskitilanteiden vaikutukset lajien elinolosuhteisiin.

Kasvillisuus selvitykset

**Hakemuksen liitteenä oleva ympäristöselvitys ei anna Yhdistysten käsityksen
mukaan Isonivan kasvillisuudesta riittävää tietoa.** Kasvillisuuskuvaus painottuu
putkilokasveihin ja yleisiin rahkasammallajeihin. Kasvillisuus selvitys ei sisällä
suoyhdistymän ravinteisuudesta riittäviä tietoja, vaikka soiden luokittelussa
tärkeimmät ekologiset vaihtelusuunnat ovat juuri ravinteisuus ja kosteus.

Ympäristöselvityksessä on jätetty kokonaan käsittelemättä Isonivan suoyhdistymätyypin määrittely. Ilmakuvan perusteella Yhdistykset arvioivat Isonevalla olevan piirteitä Pohjanmaan aapasoiden yhdistymätyypistä ja Sisä-Suomen vietto- ja rakkakeitaista. Aapasoiden esiintyminen Suomenselän vedenjakaja-alueella on harvinaista. **Pohjanmaan aapasuot edustavat luontodirektiivin ensisijaisesti suojeltavaa aapasoiden luontotyyppiä, joiden luontodirektiivin luontotyyppien ja lajien suojelun tason seurannasta Suomi on jättänyt EU:n komissiolle raportin vuonna 2007.** Ensisijaisesti suojeltavat luontotyypit ovat vaarassa hävitä ja niistä unionilla on erityinen vastuu. Suomen valtion tekemän raportoinnin mukaan aapasoiden suojelutaso on epäsuotuisa-riittämätön.

Luvan myöntämisen edellytyksistä

Yhdistykset katsovat, ettei Vapo Oy:lle tule myöntää ympäristölupaa Isonivan turvetuotantoalueelle. Lupahakemuksessa esitettyjen tietojen ja yhdistysten omien selvitysten perusteella Yhdistykset toteavat, että kyseessä on laaja, luontoarvoiltaan merkittävä ja lähes luonnontilainen suoalue.

Isonivan tekee luonnonsuojelullisesti arvokkaaksi erityisesti lintulajisto, johon kuuluu valtakunnallisesti silmällä pidettäviä, alueellisesti uhanalaisia ja Suomen erityisvastuulajeja. Lisäksi suon sijainti kahden suokasvillisuusvyöhykkeen rajalla lisäävät sen luonnonsuojelullista arvoa. Perusteellisimmissä selvityksissä alueelta löytyisi todennäköisesti muodostumassa olevan arvokkaita suotyyppisiä. Isonivan ottaminen turvetuotantoon aiheuttaisi selvää haittaa luonnolle vähentämällä luonnon monimuotoisuutta ja heikentämällä lintulajien suotuisan suojelun tasoa EU:n Lintudirektiivissä kielletyllä tavalla. Ojittamattoman alueen ottaminen turvetuotantoon voisi aiheuttaa ympäristönsuojelulain 42 §:n 1 momentin tarkoittamaa erityistä luonnonolosuhteiden huonontumista luonnonsuojelulle haitallisten vaikutusten sekä vesistökuormituksen vesistölle aiheuttavien vaikutusten takia. Turvetuotannon sijoittaminen ojittamattomalle suolle olisi lisäksi valtioneuvoston vesiensuojelusta antaman periaatepäätöksen ja valtakunnallisen alueidenkäyttötavoitteiden vastaista.

Toiminnanaloittamislupa

Siinä tapauksessa, että lupa myönnetään, Yhdistysten käsityksen mukaan toiminnanaloittamislupaa ei tule myöntää. Hankealueen luonnontilaisuus huomioon ottaen lupapäätöksen täytäntöönpano tekisi muutoksenhaun hyödyttömäksi alueen ojituksen myötä, joten turvetuotantoalueen kunnostamista ei voi aloittaa ennen luvan lainvoimaiseksi tuloa.

Virtain Luonnonsuojeluyhdistys ry Suomenselän Lintutieteellinen Yhdistys ry

Allekirjoitukset